

JASENOVAČKA ALKEMIJA

I pomilovani na popisu žrtava, a od 69 zagrebačkih Roma upućenih u Jasenovac, na popisu kreirano nekoliko stotina imena tobоžnjih žrtava

Plenković u Jasenovcu 2017.

Pišu:
M. KOIĆ i NIKOLA BANIĆ

Brojke jasenovačkih žrtava oduvijek su bile prijeporne. Njima se za vrijeme komunističkoga režima bez ikakve znanstvene podloge i dokaza licitiralo do nevjerojatnih razmjera. To naročito do-

lazi do izražaja kad se radi o romskim žrtvama. Usporedbom podataka iz teksta Ive Banca 'Jasenovac nije mit' iz 2007. godine i preglednih podataka o broju žrtvama po kategorijama s mrežne stranice Javne ustanove spomen-područje (JUSP) Jasenovac mogu se dobiti vrlo zanimljivi rezultati. Treba napomenuti da, primjerice, Banac navodi kako je ukupno 80.002 žrtava,¹ a zbroj

navedenih po nacionalnim kategorijama je 80.947, tj. za 945 više od navedenoga. To pokazuje koliko su uvjerljivi ti podaci. Ukupni broj žrtava naveden u tablici na mrežnoj stranici JUSP Jasenovac je 83.145,² ali taj je broj prije zadnjih promjena u veljači 2017. već bio 83.747, a od tada je narastao na 83.837. Iz usporedbe je vidljivo kako je broj žrtava u navedenome razdoblju povećan

za 3.143 prema međustanju, tj. 3.835 prema trenutačnom stanju. Pri tome istodobno je broj Roma više nego udvostručen (+8.428), broj Hrvata smanjen je za trećinu (-2.064), a znatno je smanjen broj 'ostalih' (-6.328). Broj Srba neznatno je smanjen (-52). Povećanje broja Roma jednako je zbroju smanjenja broja Hrvata i kategorije 'ostalih'. Razlika je zanemarivih 0.4 posto. To znači da je dio Hrvata i gotovo 90 posto 'ostalih' administrativnom alkemijom pretvoren u Rome. Iz ovoga primjera vidi se da su sve kategorije, pa tako i 'narodnost', u jasenovačkom popisu vrlo promjenjive - već prema potrebi. To ukazuje na pojavu koja se može opisati teleološkim pojmom *analognije urara*, tj. na inteligentni dizajn, premda bi u ovome slučaju bilo prigodnije reći da se radi o neinteligent-

Ciganima iz svibnja 1942. godine.³ U priloženome tekstu u odgovoru na upit kotarske oblasti u Konjicu objašnjava se tko se ima smatrati Ciganom. Iz Konji-

od njih posjeduju kuće, zemlju i ostale nekretnine i radom se bave kalajdžijskim zanatom.' Iz Velike župe Hum stigao je prema Miletiću ovaj odgovor: 'Pod

U zadnjih desetak godina broj stradalih Roma u jasenovačkome logoru gotovo je udvostručen. Povećanje broja Roma jednako je zbroju smanjenja broja Hrvata i kategorije 'ostalih'. Dio Hrvata i gotovo 90 posto 'ostalih' administrativnom alkemijom pretvoreni su u Rome

ca su uputili molbu da im se objasni tko će se smatrati 'Ciganom': 'Predlaže se predmet s molbom za uputstva, da li se imenom 'cigani' mogu se smatrati samo cigani nomadi, bez stalnog boravišta i zanimanja, bez imetka naročito nepo-

Mesić u Novskoj 1991. govorio istinu o Jasenovcu

čudože Jasenovac, a to su ustvari filmovi iz Dachau i Auschwitz i šta ja znam...

tnome dizajnu kod kojega se jedni podatci alkemičarski pretvaraju u druge.

Bijeli cigani arijevcı

Iz dostupnih dokumenata vidljivo je da se termin 'Cigan' nije odnosio na sve Rome već samo na Rome bez stalnoga boravka, imovine i zanimanja. Primjerice, u prvoj Miletićevoj knjizi navodi se dopuna *Zapoviedi o postupku sa*

dotični mogu smatrati u smislu odnosnih propisa kao cigani. Ovijem se izvješćuje da se dotični među ovdašnjim svjetom nazivaju 'Ciganima' ali se kao takvi nigdje službeno nevode. Isto su po vjeri Muslimani i poznato je, da su uvijek na izborima kako državnim tako i na samoupravnim glasali sa ostalim Muslimanima-Hrvatima za hrvatske interese i stvari. Imadu stalna boravišta i mnogi

kretnog uobće bez stalne pripadnosti ljudske zajednice. Stoga se evakuacija može odnositi samo na cigane-nomade.' (Arhiv VII a. NDH, k. 191, reg. br. 1/3). U objašnjenju Ministarstva unutarnjih poslova NDH o rasnoj pripadnosti cigana piše: 'Određuje se, da se u tako zvane bijele cigane Muslimane nema dirati, jer se isti imadu smatrati arijevcima, stoga se na iste ne smiju primjenjivati

nikakve mjere već određene ili koje će se odrediti protiv cigana. Tako zvani bijeli cigani, svi su pripadnici islama, izvršavaju točno vjerske obrede, žene se i udaju sa ostalim Muslimanima Hrvatima, imaju svoje kuće, a u glavnom su obrtunci, pa se stoga imaju prema odredbi. Poglavnika smatrati arjevcima.' (Arhiv VII, a. NDH, k. 200-b, reg. br. 23/1). 'Da se ne radi o izoliranoj slučaju potvrđuje i sadržaj Naloga Ustaške nadzorne službe župskoj redarstvenoj oblasti Sarajevo iz lipnja 1942. o prikrivanju Roma u kojem se ponovno ističe: '(...) da se nalog ovoga ureda broj 24789/42. ne odnosi na Cigane muslimanske vjere, te Cigane koji imaju stalno boravište i pristojno građansko zanimanje'.⁴ Istu distinkciju među 'Ciganima' može se naći u dopisu logora u Derventi: '(...) izvješće se naslov, da je, kako je to već i prije jednom prilikom naglašeno, ovaj logor stao na stajalište, da bi cigane s područja kotara, ma koje oni vjere bili, trebalo odstraniti u radne sabirne logore. Odmah se napominje, da to ne vriedi za sve osobe ciganskog poriekla, jer ima obitelji, čiji su članovi u domobranstvu ili drugim oružanim postrojbama. Inače, obćenito, cigani su i naslovu dobro poznati kao vrlo nesiguran elemenat, nacionalno neopredeljen, sviet sklon ljenčarenju i lakom načinu života, pa odatle odan švercu'.⁵

Iz priloženoga se može vidjeti da u logore nisu upućivani svi Romi, već samo Romi nomadi bez stalnog prebivališta i kriminalci. I danas u tzv. liberalnome društву postoje sankcije ako nemate osobnu iskaznicu, tj. stalno prebivalište, a zbog skitnje također se može završiti u zatvoru. To znači da se radilo više o društveno-socijalnome nego o rasnome motivu za internaciju.

U vremenskoj petlji

Na prijedlog ustaškoga tabora u Vitezu u ožujku 1944. godine traži se pomilovanje za 23 logoraša iz Jasenovca.⁷ Predloženi za pomilovanje mogu se generalno podijeliti u tri skupine. U najvećoj su Romi kojima je priznato arjevsko pravo: 'Svi upisati od tekućeg broja 1. do zaključno 21. su zatočeni u proljeće 1942. godine pošto su se smatrati Ciganima, dok je kasnije njihovim ostalim priznato arjevsko pravo te se u buduće

smatraju muslimani te kao takvi služe i vojsku. (...)'. U prijedlogu pomilovanja navode se imena 21 logoraša s prezimenima Džafić, Fafulović, Mehic, Musić i Halilović. Jedan s krivotvorenom/nevrijedećom propusnicom za kojega

Iz dokumentacije jasno se može vidjeti da vlasti NDH nisu u logore upućivale sve Romi, već samo Rome nomade bez stalnog prebivališta i kriminalce. I danas u tzv. liberalnome društву postoje sankcije ako nemate osobnu iskaznicu, tj. stalno prebivalište, a zbog skitnje također se može završiti u zatvoru. To znači da se radilo više o društveno-socijalnome nego o rasnome motivu za internaciju

se iskazuje samlost koja je prema komunističkoj historiografiji nepojmljiva ustašama: '(...) uhićen sa propusnicom koja je navodno jednom korišćena, dok o njemu sve Hrvatske Vlasti u mjestu imaju najbolje podatke o ponašanju, isti je pored toga bolestan i nesposoban za teže poslove'. Ovo pokazuje da su netočni navodi iz komunističkih publikacija da su u logorima ubijani svi bolesni i nemoćni. Treći je slučaj najčudniji ako bi se ravnali prema komunističkoj povjesnoj dogmi. U tom slučaju traži se pu-

štanje na slobodu majke jednoga četnika koja je bila u kontaktu sa sinom pripadnikom srpske paravojske smrtnih neprijatelja Hrvata: '(...) majka Božina koji se je odmetnuo u 1941. godini u četnike, za kojeg se danas ništa ne čuje te je kod nje pronađeno nekih stvari koje su po prilici mogle poticati iz Četničkih redova. Ista je žena penzionerka jer joj je davno umrli muž bio drž. Službenik'. Od 23 predložena za pomilovanje iz 1944. godine svi se nalaze na jasenovačkome popisu kao žrtve iz 1942. godine osim Pere Tadi-Barašića (1905., otac Mato), no na popisu je Pero Tadić (1908., otac Todo), ali ne iz Općine Vitez, već iz Bosanske Gradiške. Na jasenovačkome popisu nalazi i jedan Božo Todorović (1920.), ali ne iz Vitez, već iz Teslića. On imenom i prezimenom odgovara sinu u popisu za pomilovanje navedenog Jele Todorovića. U ovome slučaju bez detaljnog istraživanja ne može se tvrditi da se radi o četniku za kojega se 1944. godine nije znalo gdje se nalazi, ali ovo spada u konstantu jasenovačkih slučajnosti. Najviše promjena ima kod navodnih žrtava prezimena Mehic. Neki su umnoženi kao primjerice Bajro Mehic (1909., Omer). To ime se na jasenovačkome popisu pojavljuje kao Bajro Mehic (1909.*, Omer), navodno stradao 1942. godine, u napomenama je alternativna godina rođenja 1918. godine prema podatku iz komunističkoga popisa iz 1964. godine i kao Bajro Mehic (1914., Salko) imenjak iz istoga sela, ali navodno stradao 1941. godine. Na popisu za pomilovanje je Ahmet Musić (1918., Alaga), a na jasenovačkome popisu kao žrtva je Ahmet Musić (1918.*, Alaga), u napomenama je prezime Husić i godina rođenja 1922. Ahmet Mehic (1922., bez imena oca) iz Kruščice kod Viteza ne spominje na popisu za pomilovanje, ali nalazi se na jasenovačkome popisu i pretpostavka je da bi se moglo raditi o Ahmetu Musiću kojemu je prezime promijenjeno u Mehic. Na jasenovačkome popisu je i Adem Husić (1926.*, Suljo), Rom iz okolice Bosanske Gradiške, ali kod njega u napomenama piše da je rođen 1916. godine. Osim toga navodi se da je Hrvat i Musliman, da je stradao 1944.*, ali i 1941. i 1945. godine, a kao mjesto smrti navode se i Stara Gradiška* i Jasenovac. Tolika količina različitih podataka obično je indikator manipula-

cije podatcima. Zanimljivo da na popisu pomilovanih nema Šehide Mehic, ali na jasenovačkome su popisu dvije Šehide Mehic; kod obje se navodi isto ime oca Alaga, jedna je iz Kruščice kod Viteza, rođena 1913.* godine, a prema napomenama 1916. godine, a druga je iz Viteza, rođena 1916. godine pa se može reći da se u ovome slučaju radi o istoj osobi, a upitno je radi li se i o žrtvi. Planika Džafić (oko 1882., Ibro) nalazi se na jasenovačkome popisu kao Planika Džafić (1884., Ibrahim), no vjerojatno i kao Plana Džafić (1890., Huso), ali iz Bijeloga Bučja u susjednoj Općini Travnik. Još je nekoliko Džafića kod kojih se navodi da su iz Kruščice kod Viteza i iz Bijelog Bučja kod Travnika. Primjerice, na popisu za pomilovanje su Ramiza Džafić (1936., Mustafa) i njezina neimenovana sestra rođena 1940. godine, a u jasenovačkome popisu se osim Ramize (1936., Mustafa), kod koje u napomenama piše da je iz Bijelog Bučja kod Travnika i NN-djeteta Džafić (1940., Mustafa), nalazi i Hasiba Džafić (1940., Mustafa) iz Bijelog Bučja. Pretpostavka je da se radi o istome djetetu dva puta upisanome na jasenovački popis kao žrtva iz 1942. godine, premda se nalazi na popisu za puštanje iz logora iz 1944. godine. Kod Tahira Halilovića s popisa za pomilovanje se u napomenama jasenovačkoga popisa navodi da je žena imenom Tahira. Četnička majka Jela Todorović (oko 1875.) iz Tolovića se u jasenovačkome popisu nalazi kao Jela Todorović (1892., Pero) iz Tolovića, stradala navodno 1942. godine u Staroj Gradiški, a u napomenama se navodi prezime Todorović. Koincidencno, u jasenovačkome popisu je još jedna Jela Todorović (1912.*, bez imena oca) navodno iz Pakracu, također stradala 1942. godine u Staroj Gradiški. Naravno, ne može se znati jesu li svi ili neki navedeni na popisu za pomilovanje bili živi 1944. godine, međutim netko je morao tražiti pomilovanje za njih. Vjerojatno se aktivno angažirala i rodbina jer se u gore citiranome dopisu jasno navodi 'da je njihovim ostalim priznato arievsko pravo', a temeljem toga i njima tj. interniranim. Dakle pretpostavlja se da je rodbina imala i neke kontakte s navedenima. Postojala je mogućnost slanja paketa u logore i dopisnica u logor, ali i iz logora. To znači da bi rodbina ili nadležni iz Općine Vitez od 1942.

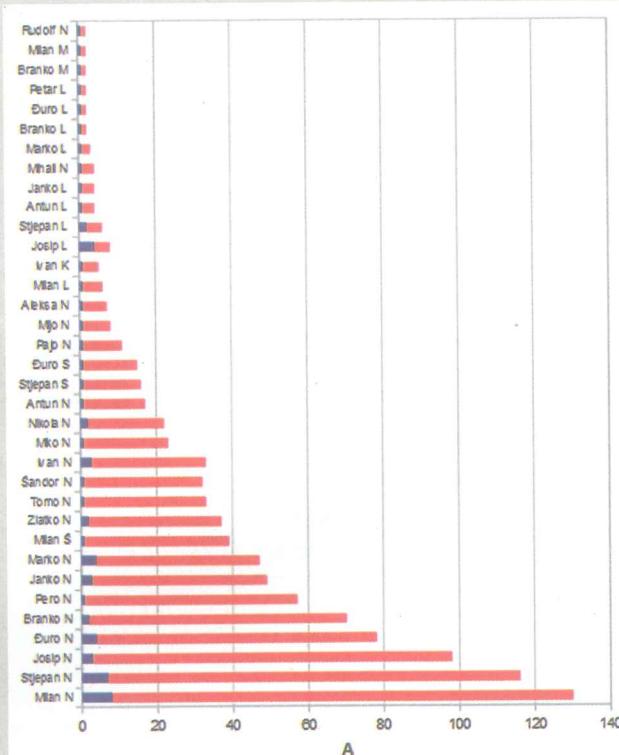
do 1944. godine mogli dozнати tko je od navedenih na popisu živ, stoga je mala vjerojatnost da su baš svi stradali u Jasenovcu i to iste godine kad su onamo i upućeni. Znakovito je da se u dopisu kao olakšavajuća okolnost kod jednoga od predloženih za pomilovanje navodi da je bolestan i nesposoban za teže poslove. To implicira da je navedeni u to vrijeme tj. 1944. godine bio živ, svakako da nije ubijen 1942. godine i da je bio na prinudnome radu tj. u radnom logoru. Također to znači da bolesni u Jasenovcu nisu odmah smaknuti, kako poučava

Zagrebački Romi

U prvoj Mileticevoj knjizi o Jasenovcu nalazi se dopis **Kriminalnoga odsjeka** Redarstvene oblasti za grad Zagreb od 28. svibnja 1942. godine s popisom 69 Roma iz okolice Zagreba upućenih u sabirni i radni logor Jasenovac.⁸ Ako se radi o kriminalnome odsjeku, to ukazuje da su vjerojatno i motivi za slanje u Jasenovac kriminalne aktivnosti, a ne politika ili rasa. Iz podataka je vidljivo da se radi o muškarcima. Nema žena premda ih je čak 42 oženjenih. Velika većina je između 18 i 50 godina starosti (70 posto). Prosječna starost je 33 godine. To znači da se radi muškarcima koji su potencijalno najbolja radna snaga. Treba se reći da se taj dopis tek mora znanstveno verificirati jer na njemu 14 parova istih imena i prezimena i istih ili vrlo sličnih godina rođenja. To znači da je 40 posto svih imena s dopisa diskutabilno. Možda se radi o koincidenciji, ali mora se provjeriti radi li se o vjerodostojnjome ili možda fabriciranome dokumentu. U ovome istraživanju to nije rađeno, već je napravljena usporedba imena i prezimena iz dopisa i podataka s jasenovačkoga popisa. Prema toj analizi, 69 imena iz dopisa o upućivanju zagrebačkih Roma u Jasenovac ima čak 922 ekvivalentna imena i prezimena samo među Romima u jasenovačkome popisu. To je oko 6 posto svih Roma s jasenovačkoga popisa.

komunistička historiografija. Zanimljivo je jedna pravilnost glede jasenovačkoga popisa. Primjerice, ako se neka imena nalaze na popisu krojača iz 1942. godine, bit će navedeni kao žrtve iz 1942. godine. Isti je slučaj i s popisima za pomilovanja. Takva je pravilnost, naravno, sumnjiva. Još je sumnjivije ako je netko dobivao pakete 1944. godine, a navodno je stradao godinama prije toga. Takve su vremenske petlje dobar indikator manipulacije podatcima. Svi su ovi podatci iz komunističkih knjiga koje su trebale dati optužujuće dokaze o logoru Jasenovac. Ako su ovo optužujući dokazi, kako li su tek morali izgledati oslobođajući.

U dopisu se navodi Ivan Kovačević (1901., Sveta Klara), a u jasenovačkome popisu najsličniji mu je Ivan Kovačević (1897.*, Otočec Zaprudski kod Zagreba), kod kojega se u napomenama navodi alternativna godina rođenja 1902. i Sveta Klara. Kao izvor tih podataka navodi se komunistički popis iz 1964. godine. U mrežnome jasenovač-

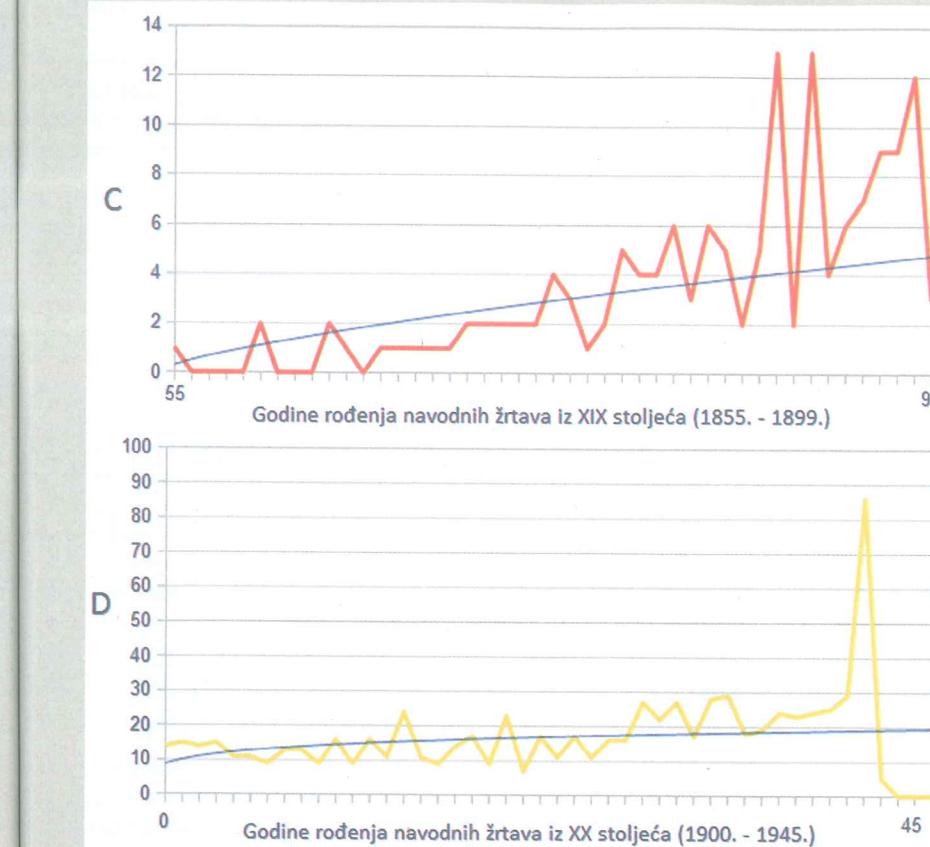

Na slici je broj Roma prema dopisu o 69 Roma iz okoline Zagreba upućenih u Jasenovac i ekvivalentna imena i prezimena Roma koja se nalaze u mrežnom jasenovačkom popisu. Kod trećine podataka iz dijagrama B (omjer podataka JUSP/dopis) vidljivo je izrazito odstupanje od trenda podataka u dijagramu A (podaci iz dopisa i podaci iz jasenovačkog mrežnog popisa).

kome popisu nalazi se i Ivan Kovačević (1904.*), Kerestinec kod Svete Nedelje), a u napomenama se navodi mjesto Klara (kod Zagreba), godina rođenja 1902. i godina smrti 1941. Izvor tih podataka knjiga je Narcise Lengel-Krizman i projekt Dotrščina. Lengel-Krizman autorica je knjige o genocidu nad Romima i recenzentica Miletičevih knjiga o Jasenovcu, a projekt Dotrščina komunistički je projekt iz 80-ih. U slučaju Ivana Kovačevića razvidno je da se kao žrtva dva puta navodi ista osoba, a u jednome je slučaju prema 'respektabilnim' izvorima stradala i godinu prije negoli je upućena u logor. Nije tu kraj. U jasenovačkome popisu nalazi se još jedan Rom Ivan Kovačević rođen 1909. godine, navodno iz okoline Jastrebarskoga. Sličnost podataka izaziva sumnju da se u svim trima slučajevima radi o istoj navodnoj žrtvi. Prema dopisu Antun Lakatoš (1905., Zagreb), nema u potpunosti podudarnoga ekvivalenta u jasenovač-

kome popisu, ali u popisu postoje dva vrlo slična imenjaka. Prema podatcima, nisu iz Zagreba, već iz Lazine Čičke kod Velike Gorice. Kod obojice navedeno je isto ime oca Stjepan. Razlika je jedino u navedenim godinama rođenja 1906.* tj. prema napomenama 1918., a kod drugoga je navedeno da je rođen 1918. godine. Razlike u podatcima ovih dviju navodnih žrtava proizlaze iz različitih izvora podataka. Naravno, nije to sve, ali nema smisla navoditi sve nesukladnosti u podatcima, ipak treba spomenuti da u jasenovačkome popisu postoji i Antonija Lakatoš (1920., Novo Čiče kod Velike Gorice). Prema imenu oca (Stjepan) mogla bi biti sestra Antuna Lakatoša ili samo njegov ženski klon, a Antun Lakatoš je klon jednog drugoga Antuna Lakatoša. Uglavnom, kao da se radi o zapletu iz zemlje iza čarobnoga ogledala. Svi elementi su tu, pa i demoni i tamnice. Kod Branka i Đure Lakatoša iz dopisa i s jasenovačkoga popisa nave-

deni su podatci slični, ali u napomenama se kod obojice navodi podatak Resnička Trnava, koji se u dopisu navodi kod nekih drugih, ali ne i kod njih. Znači i tu je došlo do manipulacije podatcima. U dopisu se nalazi Janko Lakatoš (1911., Resnička Trnava), a u jasenovačkome popisu najblži je Janko Lakatoš (1905.*/ alternativno 1907. i 1912.) iz Zagreba, a u napomenama se navodi Resnička Trnava. To ponovo ukazuje na višestruku manipulaciju podatcima o broju žrtava. Naravno, postoji još jedan Janko Lakatoš (1915., Novo Čiče kod Velike Gorice) i očekivano kao i kod Antuna Lakatoša i ovdje postoji ženska inačica žrtve u formi Jana Lakatoš iz Lazine Čičke kod Velike Gorice. Iste stvari i nesukladnosti ponavljaju se i kod Josipa, Joška, Milana, Petra i tri Stjepana Lakatoša te kod Branka i Milana Malekovića. Nema smisla navoditi sve pojedinsti, ali principi su isti kao i kod navedenih. Neki od 38 jasenovačkih ekvivalenta

Godine rođenja navodnih žrtava na temelju podataka iz dopisa o 69 Roma iz okoline Zagreba upućenih u Jasenovac i podataka o jasenovačkim žrvama ekvivalentnih imena i prezimena.

C - najveći "skokovi" su na granicama desetljeća i kod osoba starih okruglih 50 godina u trenutku navodne smrti. D - Najveće odstupanje je kod djece stare godinu dana (oko 4/5 više od trenda), a zatim kod djece stare 5, 20 i graničnih 14 godina starosti.

Milana Šajnovića iz dopisa su i četvorična Mile Šajnovića. Moglo bi se reći da se radi o dvama dvostruko isprepletenim parovima. Po dvojica su istih godina rođenja 1928. i 1930. godine, ali u oba slučaja ne iz istoga, već iz dvaju obližnjih sela kod Karlovca - Skakavca i Cerovca Tušilovačkoga. Imena očeva kod rođenih 1928. godine razlikuju se samo na pjesničkoj razini Baro/Bara. Možda se u drugome slučaju radi o prividu ženskoga imena. Kod rođenih 1930. godine imena očeva su Janko i Mara. U drugome slučaju također se umjesto očeva navodi žensko ime s jasnom asocijacijom Bara/Mara. Kad se pogledaju parovi prema lokaciji, navodne žrtve iz Cerovca Tušilovačkoga su prema napomenama Srbi, a oni iz Skakavca Hrvati. Glavna razlika u ovim četvrima slučaju su izvori podataka. Razlike između ovih navodnih četiriju slučajeva su takve da se može zaključiti da ih bitno i nema i da se radi o jednom izvornom podatku, a i njegova validnost je upitna.

Kod najbrojnijih Nikolića iz dopisa situacija je još složenija. Kako je Nikolić često prezime, tako ima i više imenjaka i imenjakinja u jasenovačkom popisu. Više imenjaka znači i više čudnih podataka u jasenovačkome popisu. Da navedemo samo neke izabrane iz kategorije romske narodnosti. Uz četiri Aleksa i jednoga Aleksandra (u napomenama je

naveden kao Aleksa) nalazi se i jedan Aseksandar (sic!) vrlo slične godine rođenja kao i Aleksandar. Taj je podatak vjerojatno jasenovačkim kustosima vjerodostojan. Kod dvoje Alekса rođenih 1927. i 1928. godine ne navodi se ime oca, a bitna je razlika da je jedno navodno žensko, a drugo muško. Uz brojne navodne jasenovačke žrtve imena Branko i Branka nalaze se i dvije Brenke. Ove „dvije“ Brenke Nikolić rođene su 1914. i 1915. godine. Dvije Branke Nikolić su bez godine rođenja i imena oca, a jedina razlika je da je jedna navodno iz Zagreba, a druga navodno iz sela Odra kod Zagreba. Kod dvojice Branka Nikolića isto je ime oca Stevo i mjesto rođenja Tovarnik, a jedina neznatna razlika je godina rođenja 1939. i 1941. Sličan slučaj su Joso i Josip Nikolić, ne navodi im se ime oca, a rođeni su 1897. i 1898. godine, samo je jedan navodno iz Zagreba, a drugi iz obližnje Odre. Podatci za obje navodne žrtve su iz triju istih izvora. To su komunistički popis iz 1964. godine, komunistički projekt Dotrščina iz 80-ih i knjiga Narcise Lengel-Krizman iz 2003. godine. Po navedenome se može zaključiti da se diskutabilne i umnožene žrtve samo prepisuju. Poznat je propagandni obrazac prema kojem se ponavljanjem neistina pokušava kreirati „istinu“. U dopisu su navedena četvoricu imenom Đuro Nikolić. Samo jedan ima sličan ekvivalent u jasenovačkome popisu, ali taj manjak kvalitete nadoknaden je kvantitetom pa u jasenovačkome popisu ima 60 različitih Roma imenom i prezimenom Đuro Nikolić i još 14 Đurana, Đorđa, Đurđi i Đurđijana. Po troje ih je navodno stradalo 1941. i 1943. godine, a svi ostali navodno 1942. godine. Među gomilom Đura ima ih koji se razlikuju manje od blizanaca. Primjerice, dvojica su s ovim podatcima: Đuro Nikolić, sinovi Đure, rođeni 1898.*; Romi iz Donjeg Miholjca stradali u Jasenovcu 1942. godine. Jedina je razlika da je u jednom slučaju navedeno selo Golinci, a u drugom Radikovci. Radi se o selima međusobno udaljenim oko 4 kilometra. Jedan od zanimljivih parova su Stevica i Stevka Nikolić, oboje rođeni 1938., iz Babine Grede, oboje bez navedenoga imena oca. Stevica je Rom, a Stevka je navedena kao Romkinja. Bez nepotpunih podataka ne može se tvrditi radi li se, primjerice, o klonovima ili blizanci

ma. Kao da je vladala epidemija blizanaca. Isti slučaj su „dvojica“ navodnih romskih žrtava imenom Tomo Nikolić iz Cubinca kod Križevaca. Uglavnom sve je isto osim što kod jednoga nema imena oca, a kod drugoga se navodi ime Banjo. Dvije Zlatice Nikolić iz Tenje kod Osijeka naizgled se razlikuju samo u godini rođenja 1924.* i 1927.* ali kod „starije“ se u napomenama navodi i alternativna godina rođenja 1927. godine, a kod obje se navodi i da su Srpskinje. Znači da među njima nema nikakve razlike. U jasenovačkome se popisu kao imenaci Pere Nikolića iz dopisa nalaze se zanimljivi parovi Pero i Petar Nikolić, obojici je otac Mlado, iz Soljana su kod Vrbanje, a razlika je da je jedan rođen 1933., a drugi 1934. godine. Kod Pere i Pere Nikolića iz Bošnjaka, čiji se otac tj. očevi također zovu Pero, nema čak niti takvih sitnih razlika u godini rođenja jer su obojica rođeni 1938. godine. Jedina su razlika u ovome slučaju dijelom različiti izvori podataka. To su tipični klonovi kakvih još ima u jasenovačkome popisu i nakon micanja 14.000 takvih slučajeva. Kod dvojice Nikole Nikolića otac se zove Miško, rođeni su 1901. i 1903.* godine, ali u napomenama se navodi 1901. godina pa je jedina razlika da je jedan iz Zagreba, a drugi iz Feričanca. Međutim u ovome slučaju moglo bi se raditi i o nečemu mnogo važnijem. Kod Nikole Nikolića navodno iz Feričanca u napomenama se navodi i Tenja. Tenja kod Osijeka bio je sabirni logor, a u Feričancima je bilo kažnjeničko poljoprivredno dobro pa se u ovome slučaju ne bi moglo raditi o mjestima rođenja, već o mjestima boravka za vrijeme Drugoga svjetskog rata. To opet implicira da Romi iz Zagreba nakon upućivanja u Jasenovac nisu promptno smaknuti, već su bili upućeni na rad u druge logore. Kad se pogledaju imena očeva navodnih žrtava s jasenovačkoga popisa ekvivalentnih imenima Roma deportiranima iz Zagreba kao što su primjerice Jeca, Mećo ili Pican*, prve asocijacije su dvojake, ali nisu za objavu.

Miletić došao do 810 Roma upućenih u Jasenovac

U triju Miletićevim knjigama poimenično se navodi 90 Roma navod-

no upućenih u Jasenovac i 299 imena Roma koje se „ima otpremiti“ iz Rajlovca u logor. Uz to, navodi se broj od 21 Roma iz sjeveroistočnoga Srijema (Novi Karlovci, Surduk, Belegiš) upućenih u Jasenovac 1943. godine i još 400 Roma iz Zemuna koje se planira poslati u Jasenovac 1942. godine zbog opasnosti da se priključe pobunjenicima.⁹ To je ukupno 389 Roma navedenih poimenično, pri čemu treba naglasiti da

U dopisu o upućivanju zagrebačkih Roma u Jasenovac navedena su četvorica imenom Đuro Nikolić. U jasenovačkome popisu ima 60 različitih Roma imenom i prezimenom Đuro Nikolić i još 14 Đurana, Đorda, Đurđi i Đurdijana. Među gomilom Đura ima ih koji se razlikuju manje od blizanaca

ih kod 299 piše da ih se tek planira poslati u Jasenovac.¹⁰ Od 90 poimenično navedenih Roma, njih 69 su muškarci upućeni u Jasenovac od Kriminalnog odsjeka Redarstva, a za 21 Roma iz Vitezova od ustaškoga tabora traži se pomilovanje i puštanje iz logora. Još 421 Rom se navodi u brojkama. To je sveukupno 810 Roma prema popisima koje je do 1987. godine objavio Miletić u triju svojim knjižurinama o logoru Jasenovac. Treba ponoviti da za 299 Roma iz Rajlovca nije jasno jesu li uopće upućeni u logor, a za 400 Roma iz Zemuna vrlo je čudno da nisu upućeni u obližnji logor Sajmište ili sabir-

ni logor u Tenju kod Osijeka, umjesto navodno u daleki Jasenovac. Ako ih se htjelo likvidirati, to se moglo jednostavnije izvesti slanjem u nekoliko kilometara udaljeni logor smrti Sajmište kod Zemuna, a ne organiziranjem transporta u nekoliko stotina kilometara udaljeni Jasenovac. Kao razlog da ih se uputi u logor navedena je bojazan da se žele priključiti pobunjenicima pa bi motiv za slanje u daleki Jasenovac mogao biti da ih se željelo internirati što dalje od ugroženoga područja. To je isti princip kojim se u Drugome svjetskom ratu koristila demokratska američka vlast za Amerikance japanskoga podrijetla. Oni su američkoj vlasti bili neupozdan element i silom su otjerani iz svojih domova i internirani u logore.¹¹ Malo je vjerojatno da ima više podataka o Romima upućenima u Jasenovac jer i sam Miletić navodi: ‘vrlo malo je evidentiranih Cigana - samo nekoliko stotina (...)’.¹² Ostali izvori, kao što je Lukićeva¹³ knjiga, uglavnom samo prepisuju iz drugih izvora, ponajviše iz notorno nepouzdanoga komunističkog popisa iz 1964. godine. Jedini novi izvor za nekoliko stotina imena navodnih romskih žrtava je knjiga N. Lengel-Krizman.¹⁴ O uvjernjivosti tih i takvih podataka bit će više riječi u posebnome tekstu. U tekstu je pokazano kako se i pomilovani mogu naći na popisu žrtava te kako se od nekoliko desetaka imena može kreirati nekoliko stotina imena žrtava. U komunizmu je sve relativno pa tako i istina. Da bi istina postala relativna, sve mora postati relativno pa tako i slijed događaja tj. vrijeme. To nam je poznato još iz tzv. Francuske revolucije kad je uveden revolucionarni kalendar koji je počeo onoga trena kad je pala prva glava odrezana gilotinom. Tako i partizanski kalendar i povijest počinju od hrvatskih djevojčica s pletenicama koje su komunisti-antifašisti žive zabetonirali u rudniku Huda jama. U komunističkome mentalnom sklopu sasvim je normalno da netko pomilovan 1944. godine može biti mrtav već 1942. godine. Kad bi to bilo moguće, to bi značilo da je vlast koja daje pomilovanja već davno mrtvima nespretna i nesposobna pa kao takva sigurno nije sposobna sustavno poubijati desetke ili stotine tisuća ljudi. Drugo i jednostavno objašnjenje za vremenske petlje je

U svojim trima knjižurinama o logoru Jasenovac do 1987. godine Miletić je uspio „otkriti“ sveukupno 810 Roma upućenih u Jasenovac, ali i od toga broja za 299 Roma iz Rajlovca nije jasno jesu li uopće upućeni u logor, a za 400 Roma iz Zemuna vrlo je čudno da nisu upućeni u obližnji logor Sajmište ili sabirni logor u Tenju kod Osijeka umjesto navodno u daleki Jasenovac

- 1 <http://www.svjetlorijeci.ba/clanak/3801/svijet/jasenovac-nije-mit>
Izvor: Svjetlo riječi (veljača 2007.)
- 2 <http://www.jusp-jasenovac.hr/Default.aspx?sid=6284>
- 3 Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945., Dokumenta, Knjiga I, Narodna knjiga Beograd, Spomen-područje Jasenovac, 1986., Dokument br. 102
- 4 Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945., Dokumenta, Knjiga I, Narodna knjiga Beograd, Spomen-područje Jasenovac, 1986., Dokument br. 111
- 5 Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945., Dokumenta, Knjiga III, Narodna knjiga Beograd, Spomen-područje Jasenovac, 1987., Dokument br. 144.
- 6 <https://www.zakon.hr/z/279/Zakon-o-prekršajima-protiv-javnog-redd-a-i-mira> Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira NN 5/90, 30/90, 47/90, 29/94 Član 11. Tko se odaje skitnji ili prosaćenju kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u protuvrijednosti domaće valute od 50 do 200 DEM ili kaznom zatvora do 30 dana.
- 7 Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945., Dokumenta, Knjiga III, Narodna knjiga Beograd, Spomen-područje Jasenovac, 1987., Dokument br. 180.

- 8 Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945., Dokumenta, Knjiga I, Narodna knjiga Beograd, Spomen-područje Jasenovac, 1986., Dokument br. 103
- 9 Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945., Dokumenta, Knjiga I, Narodna knjiga Beograd, Spomen-područje Jasenovac, 1986., Dokument br. 104
- 10 Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945., Dokumenta, Knjiga III, Narodna knjiga Beograd, Spomen-područje Jasenovac, 1987., Dokument br. 21.
- 11 https://en.wikipedia.org/wiki/Internment_of_Japanese_Americans
- 12 Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945., Dokumenta, Knjiga III, Narodna knjiga Beograd i Spomen-područje Jasenovac, 1987. Pogovor str. 701 (pdf)
- 13 Dragoje Lukić, Bili su samo deca, Jasenovac – grobniča 19.432 devojčice i dečaka, GrafoMark i Muzej žrtava genocida, Beograd – Banja Luka, 2000.
- 14 Narcisa Lengel Krizman, Genocid nad Romima 1941-1945, Spomen-područje Jasenovac, Jasenovac – Zagreb, 2003.

Ne lutajte, samo je jedan
www.hkv.hr

